

POSTANOWIENIE

28 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka

na posiedzeniu niejawnym 28 lutego 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa B. C.

przeciwko P. spółce akcyjnej w W.

o zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej B. C.

od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z 1 lipca 2021 r., I ACa 496/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. nie obciąża powódki kosztami postępowania kasacyjnego;**
- 3. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego we Wrocławiu na rzecz radcy prawnego M. P. kwotę 5400 zł (pięć tysięcy czterysta złotych), obejmującą należny podatek od towarów i usług, tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej powódce z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

1. Wyrokiem z 1 lipca 2021 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu oddalił apelację powódki B. C. od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu z 21 grudnia 2020 r. w sprawie przeciwko P. spółce akcyjnej w W. o zapłatę oraz nie obciążył powódki kosztami postępowania apelacyjnego.

2. Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wywiodła powódka, wskazując na naruszenie art. 380 w zw. z art. 194 § 1 k.p.c., art. 217 § 1 w zw. z art. 227 i art. 286 k.p.c., art. 233 § 1 k.p.c.

3. Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na występowanie w sprawie przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Podała, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, bowiem Sąd Apelacyjny we Wrocławiu zaaprobował ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, mimo że zawierały liczne uchybienia procesowe. Zdaniem skarżącej Sąd Apelacyjny nie zauważył, że pierwsza ze sporządzonych w sprawie opinii biegłych wydana była przez specjalistę z zakresu chorób wewnętrznych, gastroenterologii i farmakologii klinicznej, zamiast przez specjalistę z zakresu chirurgii ogólnej, a nadto lekarz ten brał udział w leczeniu Z. C. i powinien się wyłączyć. Natomiast druga opinia była wydana przez biegłą, która nie dopatrzyła się uchybień w diagnostyce i leczeniu, a nadto dała wyraz osobistego stosunku do Z. C. poprzez sformułowania w stosunku do niego. Trzecia opinia wydana została w sytuacji, gdy Sąd Okręgowy nie określił w postanowieniu specjalizacji lekarzy mających ją sporządzić, a sama opinia jest niejasna i nie zawiera merytorycznego uzasadnienia stawianych tez co do oceny procesu leczenia Z. C. i wniosków końcowych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

4. Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie służy zaś merytorycznej ocenie skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej

jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek (art. 398⁴ § 2 k.p.c.), gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Dla spełnienia wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek przedsądu ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego (postanowienie Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06). Ze względu na odmienny cel instytucji przedsądu i jej odrębne oraz kwalifikowane przesłanki, wskazanie i uzasadnienie okoliczności decydujących o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może polegać na odwołaniu się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. W prawidłowo sporządzonej skardze kasacyjnej oba powyższe elementy muszą pojawić się oddzielnie i autonomicznie. Sąd Najwyższy nie jest bowiem trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę kasacyjną, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia, wnoszonym i rozpoznawanym nie tylko w interesie skarżącego, ale przede wszystkim w interesie publicznym.

5. Odnosząc się do powołanej przez skarżącą oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, wskazać trzeba, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, jako przesłanki

przyjęcia jej do rozpoznania, wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego oraz przeprowadzenia wyводу zmierzającego do jego wykazania. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje przy tym samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której spowodowało ono wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (zob. orzecznictwo przytoczone w motywach postanowienia SN z 6 listopada 2012 r., III SK 16/12).

Skarżąca nie przedstawiła przekonujących argumentów świadczących o występowaniu w sprawie tak rozumianej oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że skarga kasacyjna nie zawiera – w ramach wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uzasadnieniem – wskazania jakie konkretnie przepisy prawa materialnego lub przepisy postępowania zostały ewidentnie naruszone. Przypomnieć ponownie należy, że przytoczenie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.) oraz wnioski o przyjęcie skargi do rozpoznania wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.), stanowią dwa odmienne, z uwagi na funkcje, jakie pełnią, niezależne od siebie wymagania skargi kasacyjnej. Skarżąca, formułując więc wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie, powinna przedstawić wyodrębniony, samodzielny wywód prawny odnoszący się do wskazanych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Skarżąca ograniczyła się do ogólnego wskazania na naruszenie przepisów przez Sąd Apelacyjny, nie podała jednak jakie konkretnie normy zostały naruszone i w jaki sposób oraz nie wykazała, że naruszenie takie miało wpływ na wynik sprawy.

Uszło również uwagi skarżącej, że zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Sąd Najwyższy jest związany dokonanymi przez sądy *meriti* ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Zawarty w art. 398³ § 3 k.p.c. zakaz oparcia skargi kasacyjnej na zarzutach dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów oraz związanie Sądu Najwyższego ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia oznacza niedopuszczalność powoływania się przez skarżącego na wadliwość wyroku sądu drugiej instancji polegającą na ustaleniu faktów lub niewłaściwie przeprowadzonej ocenie dowodów również we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Tymczasem rozważania zawarte w skardze wprost odnoszą się do oceny dowodów przeprowadzonych przez Sąd pierwszej instancji, tj. dowodów z opinii biegłych, a nadto skarżąca zmierza do podważenia ustalonego w sprawie stanu faktycznego. Takie rozważania nie mogą prowadzić do skutecznego wykazania przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

6. Według Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

7. Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 1 k.p.c.) oraz z uwagi na sytuację materialną powódki odstąpił od obciążania jej kosztami postępowania kasacyjnego (art. 102 k.p.c.).

8. Pełnomocnik z urzędu ustanowiony celem reprezentowania powódki w postępowaniu kasacyjnym złożył wniosek o przyznanie mu kosztów pomocy prawnej świadczonej w postępowaniu kasacyjnym, oświadczając, że koszty te nie zostały opłacone.

Zgodnie z art. 22³ ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu ponosi Skarb Państwa (albo jednostka samorządu terytorialnego, jeżeli przepis szczególny tak stanowi). Równocześnie po myśli ust. 2 tego artykułu na Ministra Sprawiedliwości nałożono obowiązek, by, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Radców Prawnych, określił, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady ponoszenia powyższych kosztów,

z uwzględnieniem sposobu ustalania tych kosztów, wydatków stanowiących podstawę ich ustalania oraz maksymalnej wysokości opłat za udzieloną pomoc. W wykonaniu tego obowiązku Minister Sprawiedliwości wydawał już kilkakrotnie rozporządzenia; w XXI w. wydane zostały: rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, a następnie rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (dalej: „rozporządzenie z 2015 r.”). Obecnie obowiązuje rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (dalej: „rozporządzenie z 2016 r.”).

Powyższe regulacje były w ostatnich latach przedmiotem kontroli konstytucyjnej, w szczególności wyrokiem z 19 kwietnia 2023 r. (SK 85/22, OTK-A 2023/43) Trybunał Konstytucyjny uznał niezgodność § 8 rozporządzenia z 2016 r. z art. 64 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 zdanie drugie i art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Z tożsamą argumentacją Trybunał Konstytucyjny uznawał za niekonstytucyjne regulacje zawarte w bliźniaczym rozporządzeniu dotyczącym stawek za pomoc prawną z urzędu świadczoną przez adwokatów (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 20 grudnia 2022 r., SK 78/21, OTK-A 2023/30)

W wyroku z 20 kwietnia 2023 r. (SK 53/22, OTK-A 2023/49) stwierdzono, że § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w zakresie, w jakim przewiduje wysokość opłaty stanowiącej koszty nieopłaconej pomocy prawnej ponoszonej przez Skarb Państwa udzielonej przez radcę prawnego z urzędu w wysokości niższej niż stawka minimalna opłat za czynności radców prawnych określonych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, dotyczącym stawek minimalnych w sprawach prowadzonych z wyboru, jest niezgodny z art. 64 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 zdanie drugie i art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Uznano wówczas, że utrata mocy

§ 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu prowadzi do zastosowania stawek ujętych w drugim ze wskazanych rozporządzeń.

Nie można pominąć, że Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z 20 kwietnia 2020 r. (S 1/20, OTK-A 2020/14) zasygnalizował Ministrowi Sprawiedliwości konieczność usunięcia uchybień w § 4 ust. 2 *in principio* rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu oraz § 4 ust. 2 *in principio* rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu - polegających na bezpodstawnym zróżnicowaniu zasad podwyższania wynagrodzenia pełnomocnikom ustanowionym z urzędu w porównaniu do pełnomocników ustanowionych z wyboru. Sygnalizacja ta nie spowodowała adekwatnych działań prawodawczych.

Uwzględniając, że sędziowie w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom (art. 178 ust. 1 Konstytucji), Sąd Najwyższy przy określaniu wysokości wynagrodzenia pełnomocnika z urzędu nie jest związany przepisami rozporządzenia z 2016 r., które – w ocenie Trybunału Konstytucyjnego – dotknięte są niezgodnością z Konstytucją. Punktem odniesienia muszą się stać zatem przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za radców prawnych. Z tego względu Sąd Najwyższy przyznał koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu kasacyjnym, stosując *per analogiam* § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za radców prawnych.

[SOP]

[ał]

